

KAMU BİLİŞİM ÇALIŞANLARININ KRIPTO PARAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ: BİR OLGU BİLİM ÇALIŞMASI

Opinions of Public Information Technologies Employees on Cryptocurrency: A Phenomenological Study

DOI: 10.58307/kaytek.1400143

Doç. Dr. Vildan Ateş / Mustafa Bozdoğan

Özet

Kripto para, çok sayıda bilgisayara dağıtılan bir ağa dayalı bir dijital varlık biçimi olup finans sektörü için yeni ve önemli bir yeniliktir. Bu çalışmanın amacı kamu kurumlarındaki bilişim teknolojileri çalışanlarının, kripto para hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmaktır. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış olup araştırmanın deseni olgu bilim çalışmasıdır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile 27 katılımcıdan görüşmeler aracılığıyla toplanmıştır. Kamu kurumlarındaki bilişim teknolojileri çalışanların tümü ile görüşmeler yapmanın imkânsiz olmasından dolayı kolayda örneklem ve ölçüt örneklem yöntemleri tercih edilmiştir. Görüşmeler 15-30 Nisan 2023 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Toplanan veriler betimsel analiz ve içerik analiz teknikleri ile analiz edilmiştir. Toplanan verilerin analizi sonucunda katılımcıların sınırlı kripto para tanımı yapabildiği, kripto para piyasalarında düzenli nakit para yatırma ve çekme işlemleri gerçekleştirmedikleri ve kripto paralar hakkında kaygıları oldukları görülmüştür. Buna ilaveten katılımcılar kripto paraya karşı güven sorunu yaşamakta ve yasal düzenlemeleri de yetersiz bulmaktadırlar. Diğer taraftan katılımcıların yarısının kripto para dünyası hakkındaki genel görüşleri olumluken diğer yarısının olumsuzdur. Kripto para birimi için kullanılan metaforların büyük çoğunluğunun ise maden kategorisi altında toplandığı görülmüştür. Kripto paranın kullanıcılar gözündeki imajını iyileştirmek için piyasanın organize suçlardan uzaklaştırılması faydalı olacaktır. Kullanıcılar kripto para birimi hakkında daha fazla bilgi sahibi olursa kripto para birimlerine olan güvenlerini olumlu yönde etkilenebilir. Ayrıca teknolojilerin büyümesi ve değişimi hükümet düzenlemeleri ve yasal mevzuatlarla düzenlenmeli ve desteklenmelidir.

Abstract

Cryptocurrency is a form of digital asset based on a network distributed across a large number of computers and is a new and important innovation in the financial industry. This study aims to reveal the opinions of information technology employees in public institutions about cryptocurrency. A qualitative research method was used in this study, and the design of the research is a phenomenological study. Data were collected from 27 participants through interviews with a semi-structured interview form. Since it was impossible to conduct interviews with all information technology employees in public institutions, convenience sampling and criterion sampling methods were preferred. The interviews were held between 15-30 April 2023. The collected data were analyzed using descriptive analysis and content analysis techniques. As a result of the analysis of the collected data, it was seen that the participants could make a limited definition of crypto money, they did not make regular cash deposits and withdrawals in the cryptocurrency markets, and they had concerns about crypto money. In addition, participants have problems with trust in crypto money and find the legal regulations inadequate. On the other hand, half of the participants' general opinions about the cryptocurrency world are positive, while the other half are negative. It has been observed that the majority of metaphors used for cryptocurrency are collected under the mining category. To improve the image of cryptocurrency in the eyes of users, it may be beneficial to distance the market from organized crime. If users know more about cryptocurrency, it can positively impact their trust in cryptocurrencies. In addition, the growth and change of technologies should be regulated and supported by government regulations and legal legislation.

Anahtar Kelimeler: Kamu kurumları, Kamu bilişim çalışanları, Kripto para, Nitel araştırma yöntemi

Keywords: Public institutions, Public IT employees, Cryptocurrency, Qualitative research method

Doç. Dr. Vildan Ateş / Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü, İşletme Fakültesi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara, Türkiye / vates@aybu.edu.tr / ORCID NO: 0000-0002-8855-8556

Mustafa Bozdoğan / Yönetim Bilişim Sistemleri Anabilim Dalı, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara, Türkiye / mustafabozydogan@hotmail.com / ORCID NO: 0009-0007-5105-2475

KAYTEK DERGİSİ YIL: 6 SAYI: 1 TARİH: 2024 S: 70 - 86

GİRİŞ

Kripto para birimi veya kripto, fiziksel para taşıma ihtiyacını ortadan kaldıran dijital bir ödeme platformudur. Kripto para birimi, kâğıt para veya madeni paralar gibi daha tanıdık para birimlerine benzer, ancak kriptunun, madeni paralar veya banknotlar gibi elinizde tutabileceğiniz fiziksel bir biçimi yoktur. Bunun yerine gelişmiş bilgisayar teknolojisi kullanılarak oluşturulur ve yönetilir. Dijital veri tabanlarında saklanan belirli değerlerin dijital kayıtlarını temsil eden dijital bir para birimidir. Yalnızca dijital biçimde mevcuttur ve insanlar onu çoğunlukla çevrimiçi işlemler için kullansa da, bazı fiziksel satın alımlar da yapabilir. Kripto para birimleri banknot veya madeni para yığını olarak mevcut değildir. Bunun yerine yalnızca internette bulunurlar. Kripto paranın değeri onları satın almak veya satmak isteyenlerin yarattığı piyasa güçleri tarafından belirlenen sanal jetonlar olarak düşünülebilir.

Kripto para birimlerinin çoğunluğu bir merkez bankasının veya hükümetin desteği olmadan çalışmaktadır. Devlet garantilerine güvenmek yerine, blok zincir adı verilen merkezi olmayan teknoloji, kripto para birimlerinin işleyişini desteklemektedir. Kripto para birimlerinin geliştirilmesindeki amaç, basılı parayı piyasadan kaldırmak, devlet ve hükümetin gözetim ve kontrolünde olmayacak bir sistem kurmaktır (Fauzi, Paiman ve Othman, 2020). Kripto para birimleri, para için yepyeni bir ademi merkezilik modelinin tasviridir. Aynı zamanda bir para biriminin tekeliyle mücadeleye ve parayı kontrolden kurtarmaya da yardımcı olurlar.

Avustralya Muhasebe Standartları Kurulu (AASB), kripto para birimini “yalnızca dijital ortamda var olan ve herhangi bir fiziksel para birimine bağlı olmayan bir değişim biçimi” olarak tanımlamaktadır (Venter, 2016). Kripto para, finansal işlemleri (ödemeler, transferler, borç verme ve mevduatlar) yürütmek için yenilikçi teknolojiyi (blok zincir) içeren yeni bir tür elektronik paradır. Bitcoin 2009 yılında geliştirilen ilk kripto para birimi olup bazı tahminler 2024 yılına kadar Bitcoin kullanıcı sayısının 200 milyona ulaşacağını öne sürmektedir (Alzahrani ve Daim, 2019).

Ödeme aracı olarak kripto para kabul eden işletme sayısı her geçen gün artmakta ve kripto para birimleri iş ilişkilerine giderek daha fazla dahil olmaktadır (Kucharova vd., 2021). Kripto paraların kendilerine özgü merkezizetsiz yapıları ülkeler arasında kripto paralara yönelik farklı uygulamaların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Olumlu yaklaşarak kripto paralar ile ilgili düzenleme yapan ve hatta kendi kripto para birimini üreten ülkeler olduğu gibi risklerine odaklanarak kripto paraları yasaklayan ülkeler de bulunmaktadır. Diğer taraftan kripto para birimi küresel yatırım ortamında daha önemli hale geldikçe, ülkelerin bu yeni teknolojik varlık sınıfını düzenlemek için farklı yaklaşımlar benimsediği görülmektedir. Avrupa Birliği, kripto hizmet sağlayıcılarının yasadışı kripto para birimi kullanımlarını tespit etmesini ve durdurmasını gerektiren önlemleri benimseyen ilk siyasi yapı olmuştur. Amerika Birleşik Devletleri’nde Biden

yönetimi 2022'de kripto kullanımına ve düzenlemeye açıklık getirerek dijital doların önünü açmıştır. Daha sonra bu ülkeleri Çin, Kanada, Birleşik Krallık, Singapur, Güney Kore ve Hindistan izlemiştir (George, 2023).

Kripto para birimine yönelik yapılan yakın tarihli çalışmaların kullanıcı veya tüketici davranışları üzerine yapılan araştırmalar olduğu ve kripto para biriminin benimsenmesine odaklandığı görülmüştür (Albayati, Kim ve Rho, 2020; Shahzad vd., 2018). Ayrıca hanelerde (Söilen ve Benhayoun, 2021) ve turizm gibi sektörlerde de (Prados-Castillo, vd., 2023) kripto paranın benimsenmesini inceleyen araştırmalar da bulunmaktadır (Alaeddin ve Altounjy, 2018; Angel ve McCabe, 2015). Bir diğer çalışmada Kumari, Bala ve Chakraborty, (2023) teknoloji bilincine sahip bireylerin kripto para birimi kullanımından elde edilecek kazanımları daha iyi algıladıklarını ve bu para birimlerini kullanma niyetlerini daha yüksek olduğunu açıklarken düşük teknoloji farkındalığına sahip bireylerin, kripto para birimi kullanımından algılanan kazançlar konusunda daha düşük bir anlayışa sahip olduklarına dikkat çekmişlerdir (Kumari, Bala ve Chakraborty, 2023). Kaspersky Lab raporuna göre de insanların yalnızca %10'u kripto para birimlerinin anlamını, önemini ve sistemini anlamakta, %35'i ise kripto para birimlerinin yalnızca bir trend olduğuna inanmaktadır (Kaspersky, 2019).

Bu çalışmanın amacı kamu kurumlarındaki bilişim teknolojileri çalışanlarının, kripto para hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmaktır. Araştırmada elde edilen bulguların, kripto paraların piyasadaki aksayan ya da işleyen yönlerini ortaya çıkararak kripto para piyasasına bu süreçte katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Araştırma soruları aşağıdaki şekildedir?

- Bilişim teknolojileri çalışanlarının kripto paraya ilişkin bilgi düzeyleri nasıldır?
- Bilişim teknolojileri çalışanlarının kripto paraya ilişkin düşünceleri nelerdir?

Ayrıca bu çalışmanın kamu kurumlarında bilişim teknolojileri birimlerinde çalışmakta olan kripto para süreci hakkındaki görüşlerinin ortaya çıkarılması ile ilgili literatürde daha önceden benzer bir çalışma gerçekleştirilmemesinden kaynaklanan boşluğu da dolduracağı düşünülmektedir. Çalışmanın bulguları, araştırmacıların, düzenleyicilerin ve kripto para geliştiricilerinin, tüketicilerin kripto para birimini benimseme ve kullanma niyetlerini daha iyi anlamalarına da yardımcı olacaktır.

Bu çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Araştırmaya giriş yapıldıktan sonra sırasıyla çalışmanın yöntem, bulgular, sonuç ve öneriler bölümleri sunulmuştur. En son bölüm referans verilen çalışmaların künyelerinin bulunduğu kaynaklardır.

1. YÖNTEM

Bu bölümde sırasıyla çalışmanın yöntemi, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve analizi ile geçerlik ve güvenilirlik sunulmuştur.

1.1. Çalışmanın Yöntemi

Çalışmanın araştırma yöntemi nitel araştırmadır. Niteliksel araştırma, gerçek dünyadaki sorunları araştıran ve bunlara ilişkin daha derin iç görüler sağlayan bir araştırma türüdür. Nitel araştırma yöntemi araştırma katılımcılarının bir olgu hakkındaki deneyimlerine, algılarına, görüşlerine ve davranışlarına odaklanır (Tenny, Brannan, & Brannan, 2017). Bu araştırma yönteminin seçilmesinin nedeni BT çalışanlarının kripto para ile ilgili görüşlerini derinlemesine öğrenmek içindir. Bu çalışmanın deseni ise nitel araştırma yöntemi desenlerinden olgu bilimdir. Olgu bilim “olguların anlamının veya belirli olanın incelenmesi” olarak tanımlanabilir. Bu desenin seçilmesinin nedeni bir olayı veya fenomeni, onu deneyimleyenlerin bakış açısıyla tanımlamaya ve açıklamaya imkân sağlamasıdır.

1.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini kamu BT çalışanları oluşturmaktadır. Araştırma yöntemi nitel araştırma olduğundan ve katılımcıların tümü ile görüşmeler yapmak imkânsızdır. Bu yüzden kolayda örnekleme ve ölçüt örnekleme yöntemleri tercih edilmiştir. Kolayda örnekleme katılımcıların uygunluk durumuna ve katılma istekliliğine göre seçilmeye imkân sağlamıştır. Ölçüt örnekleme de araştırma için bilgi açısından zengin vakaların tanımlanması ve anlaşılması için kriterlerin uygulanmasını sağlamıştır. Bu araştırmada uygulanan ölçüt de katılımcıların kamuda BT alanında çalışıyor olmasıdır. Araştırmanın çalışma grubu Türkiye’deki bir bakanlığa bağlı kurumlarda BT alanında çalışan 27 gönüllü katılımcıdan oluşmaktadır. Görüşmeler esnasında katılımcılardan kişisel bilgiler talep edilmemiş ve katılımcılar K1, K2, K3...K27 şeklinde kodlanmıştır.

1.3. Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi veri toplama araçlarından biri olan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış ve kripto para hakkında katılımcılarla derinlemesine görüşmeler yapmak hedeflenmiştir. Derinlemesine görüşme, belirli bir fikir, program veya durum hakkındaki bakış açılarını keşfetmek için az sayıda katılımcıyla yoğun bireysel görüşmeler yapılmasını içeren nitel bir araştırma tekniğidir. Derinlemesine görüşmelerin en önemli avantajı, araştırmacının görüşme sürecinden zengin ve derinlikli bilgiler elde edebilmesidir. Görüşme soruları hazırlama süreci üç adımdan oluşmaktadır. İlk adımda araştırmacılar tarafından yapılan literatür taraması sonucu taslak görüşme formu oluşturulmuştur. Taslak görüşme formunda toplam 22 soru (birinci bölümde dört soru, ikinci bölümde 18 soru) bulunuyordu. İkinci aşamada taslak görüşme formu bu alanda uzman beş kişiye gönderilip sorular hakkındaki görüşleri alınmıştır. Üçüncü aşamada uzman görüşleri doğrultusunda görüşme formundaki sorular için aşağıdaki uzman görüşleri uygulanmıştır:

- Birinci bölümdeki katılımcı bilgileri için dört soru (cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve bilişim alanındaki hizmet süresi) uygun bulunmuş,

- İkinci bölümdeki 10 soru uzmanlar tarafından uygun bulunmuş,
- Üç sorunun görüşme formundaki sırası değiştirilmiş,
- İki soru kısmen düzenlenmiş,
- İki soru eklenmiş,
- İki soru çıkarılmıştır.
- BT çalışanlarının kripto paraya ilişkin düşüncelerini metaforlar aracılığıyla belirlenmesi amacıyla “Kripto paraları bir karakter, hayvan veya nesne gibi bir varlıkla benzetmeniz istenseydi, onu neye benzetirdiniz? Neden?” şeklinde bir mecaz (metafor) sorusu eklenmiştir.

Bu süreç sonucu nihai görüşme formuna ulaşılmıştır. Nihai görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcı bilgileri için dört soru (cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve bilişim alanındaki hizmet süresi) yer almaktadır. İkinci bölümde de BT çalışanlarının kripto para hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmaya yönelik 14 soru bulunmaktadır. Sonuç olarak görüşme formunda toplam 18 soru bulunmaktadır.

Son olarak Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'na çalışmanın değerlendirilmesi için başvurulmuş ve değerlendirme sonucunda araştırmanın etik olarak uygunluğuna dair onay (12.04.2023 tarihli /04-72 karar no) alınmıştır.

1.4. Verilerin Toplanması

Görüşmeler katılımcıların tercihleri doğrultusunda çevrimiçi ya da yüz yüze gerçekleştirilmiştir. 12 katılımcı ile görüşmeler çevrimiçi olarak ZOOM programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. 15 katılımcı ile ofis ortamında yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Çevrim içi görüşmelerde katılımcının oluru alındıktan sonra video kaydı yüz yüze görüşmelerde de aynı şekilde ses kaydı alınmıştır. Paralel olarak araştırmacı da görüşmede sorulara verilen yanıtlar için notlar almıştır. Görüşmeler ortalama 30 dakika sürmüş olup görüşmeler 15-30 Nisan 2023 tarih aralığında gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler tamamlandıktan sonra her bir görüşme için görüşme transkriptleri oluşturulmuştur. Görüşme transkriptleri katılımcılara e-mail aracılığı ile gönderilmiş ve onayları alınmıştır. Katılımcılar görüşmelerine onay verdikten sonra verilerin analizi aşamasına geçilmiştir.

1.5. Verilerin Analizi

Görüşmeler sonucu toplanan veriler betimsel analiz ve içerik analiz teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir. Birinci aşamada Betimsel analizde toplanan verinin orijinal formuna uygun kalarak katılımcıların söylediklerini doğrudan alıntılarla betimsel bir yaklaşım kullanılmıştır. Ayrıca görüşmede kullanılan sorular kullanılarak sunulmuştur. İkinci aşamada ise betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulmuş ve fark edilemeyen kavram ve temalar keşfedilmeye çalışılmıştır. Metafor sorusu için de verilen yanıtlar farklı olduğundan benzerlik ve farklılıklar anlamında kategoriler altında toplanarak analiz edilmiştir.

1.6. Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmanın geçerliği için araştırmacılar araştırma süreci boyunca doğru ve dürüstlük ilkelerini benimsemişlerdir. Ayrıca konuyu tarafsız gözlemlemişlerdir. Görüşme formundaki sorular için de uzman görüşleri alınmış ve görüşme transkriptleri katılımcılarla teyit edilmiştir. Güvenirlik için de sorular açık bir biçimde yansız ifade edilerek sorulmuş ve toplanan veriler öncelikle betimsel bir yaklaşımla doğrudan sunulmuştur.

2. BULGULAR

Bu bölüm iki alt bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde görüşme formunun ilk bölümünde yer alan ve katılımcıların demografik bilgilerinin sorulduğu dört sorunun yanıtları sunulacaktır. İkinci alt bölümde katılımcılara sorulan 14 soruya verilen yanıtlar incelenecektir.

2.1. Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler

Görüşme formunun ilk bölümünde katılımcıları hem görüşmeye hazırlamak hem de demografik bilgilerini öğrenmek amacıyla cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve bilişim alanındaki hizmet süresini içeren dört soru sorulmuştur. Katılımcıların bu dört soruya verdikleri yanıtlardan oluşan bulgular Tablo 1’de özetlenmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Bilgileri

Yaş	Sayı	%	Cinsiyet	Sayı	%
18-22	-	-	Kadın	5	18
23-27	6	22	Erkek	22	82
28-32	11	42			
33-37	3	11	Eğitim Durumu	Sayı	%
38-42	2	7	Lise	2	7
42 ve üzeri	5	18	Ön Lisans	2	7
Hizmet Süresi	Sayı	%	Lisans	19	71
1-5 Yıl	11	42	Yüksek Lisans	3	11
6-10 Yıl	9	33	Doktora	1	4
11-15 Yıl	1	4			
16-20 Yıl	2	7			
21 Yıl ve üzeri	4	14			

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunu erkek olduğu görülmektedir. Aynı şekilde büyük çoğunluğu 23-32 yaş aralığında olup katılımcıların bilişim alanındaki hizmet süresi 1-10 yıl arasındadır. Eğitim durumları incelendiğinde de büyük çoğunluğunun lisans mezunu olduğu görülmektedir.

2.2. Katılımcıların Kripto Paraya İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Görüşme formunun ikinci bölümünün ilk sorusunda katılımcılardan kripto parayı tanımlamaları istenmiştir. Katılımcıların kripto para tanımları incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun (%78) dijital para veya sanal para birimi şeklinde tanımladıkları Tablo 2’de görülmektedir.

Tablo 2. Kripto para tanımları ve sıklık dağılımı

Kripto para tanımları	Katılımcılar	Sıklık
Dijital para	K2, K3, K4, K6-K9*, K11, K17, K18, K22	11
Sanal para birimi	K1, K10, K13, K16, K19, K20, K21, K25, K26, K27	10
İnternet para birimi	K5, K12, K14, K15, K23	5
Değişim aracı olan bir çalgı aleti	K24	1

*Kullanılan – işareti sıralı aralık göstermektedir.

Diğer katılımcıların ise farklı tanımlamalar yaptığı görülmüştür. K24 kodlu katılımcı “Ulaşılması kolay alıp satması çok basit nakit parayla karşılaştırıncı. Çok daha kullanışlı bir para birimi ve değişim aracı olan bir çalgı aleti” şeklinde tanımlarken K12 kodlu katılımcı da “Büyük çaplı borsa ve internet para birimi” olarak tanımlamıştır.

İkinci soruda katılımcılara kripto paralara ilgilerinin ne zaman başladığı sorulmuştur. Toplanan veriler incelendiğinde 2020 yılından beri ilgi duyan altı katılımcı (K3, K12, K20, K22, K23, K25), 2021 yılından beri de dört katılımcı (K4, K10, K15, K18) ile 2020 ve 2021 yılları ön plana çıkmaktadır. 2022 yılından beri ilgi duyan katılımcılar K2 ve K6 iken gene iki katılımcı (K14, K26) ile 2016 ve (K12, K24) 2017 yılları gelmektedir. En eski tarihli ilgi duyanlar ise 2014 yılı ile K12 ve K24 kodlu katılımcılardır. K5 nolu katılımcı kripto paraya ilgisinin yeni başladığını K7 ise 2019 yılından beri ilgilendiğini belirtmiştir. Dokuz katılımcı (K1, K8, K9, K11, K13, K16, K17, K19, K27) ise soruya yanıt vermemiştir.

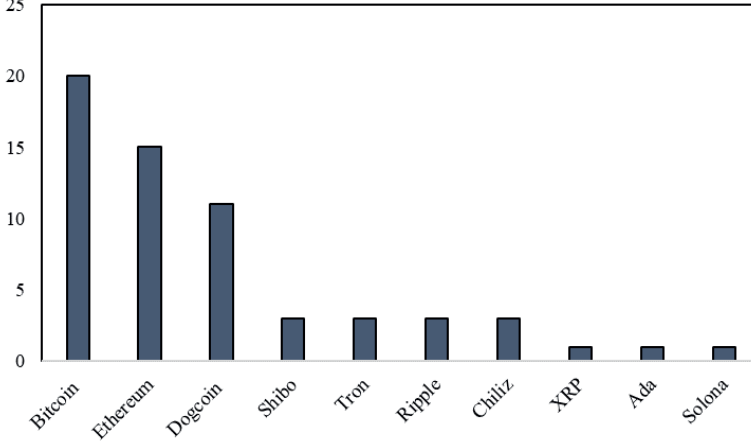
Üçüncü soruda kripto para bilgi düzeylerini tanımlamaları istenmiştir. Katılımcıların bu soruya verdikleri yanıtlar Tablo 3’de özetlenmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların kripto para bilgi düzeyleri hakkındaki görüşleri ve sıklık dağılımı

Kripto para bilgi düzeyi	Katılımcılar	Sıklık
Yüksek	K15, K24, K25	3
Orta düzeyde	K6, K7, K14, K22, K23	5
Yeterli	K3, K12, K13, K26	4
Düşük	K1, K8, K10, K11, K17, K18, K20, K21	8
Sınırlı	K2, K27	2
Çok sınırlı	K5	1
Bilgim yok	K4, K9, K16, K19	4

Tablo 3 incelendiğinde 11 katılımcı düşük, sınırlı ve çok sınırlı düzeyde bilgi düzeyine sahip olduğunu düşünürken, 12 katılımcı da yeterli ve üzeri düzeylerde kripto para bilgileri olduğunu düşünmektedir.

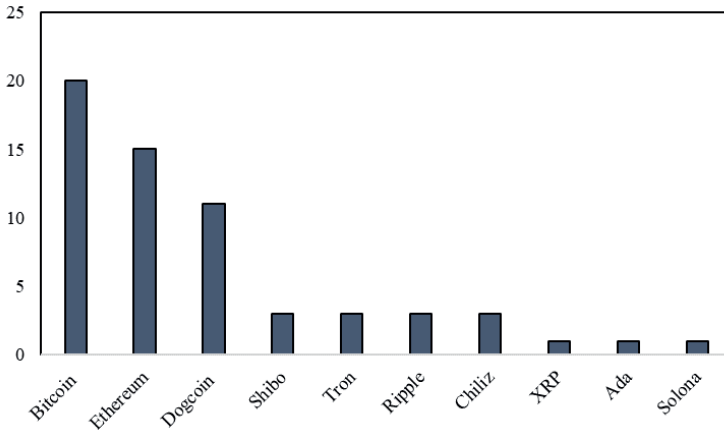
Görüşme formunun dördüncü ve beşinci sorularda sırasıyla hangi kripto para birimlerini duydukları ve hangi kripto para borsalarını kullandıkları sorulmuştur. Katılımcılardan bildikleri tüm kripto para birimlerini belirtmeleri istenmiştir. Katılımcıların dördüncü soruya verdikleri yanıtlar Şekil 1’de özetlenmiştir.

Şekil 1. Kripto para birimleri ve sıklık dağılımı

Şekil 1 incelendiğinde katılımcıların en fazla ifade ettikleri kripto para birimlerinden ilk üçü Bitcoin (20 katılımcı), Ethereum (15 katılımcı), Dogecoin (11 katılımcı) şeklindedir. Shibo, Tron, Ripple, Chiliz, Cardano kripto para birimleri üç katılımcı tarafından belirtilirken XRP, ADA ve Solona kripto paralarından sadece birer katılımcı tarafından bahsedilmiştir.

Kripto para borsası olarak katılımcılar birden fazla borsa yanıtı vermişlerdir. Adı geçen borsalar ve sıklık dağılımları Şekil 2’de görülmektedir.

Şekil 2. Kripto para borsaları ve sıklık dağılımı

Şekil 2 incelendiğinde BTCTurk 6 katılımcı ve Binance'nin 9 katılımcı tarafından bahsedildiği görülmüştür. K2 kodlu katılımcı "BTCTurk yerli ve güvenilir olduğu için tercih ediyorum" şeklinde nedenini ifade ederken K10 kodlu katılımcı da "Binance'yi tercih etmemin sebebi düşük ücret ve güvenilir olmasından" şeklinde nedenlerini belirtmişlerdir. Kripto para borsası kullanmadığını belirten de 12 katılımcı (K1, K5, K8, K9, K11-K13, K16, K17, K19, K25, K27) bulunmaktadır.

Altıncı ve yedinci sorularda sırasıyla katılımcılara kripto para piyasalarında düzenli nakit para yatırma ve çekme işlemleri yapıp yapmadıkları ile düzenli kripto para alım satımları sorulmuştur. Tablo 4'de katılımcıların düzenli kripto para yatırma ve çekme işlem durumları özetlenmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların kripto parayı düzenli yatırma ve çekme işlemleri ve sıklık dağılımı

Yanıtlar	Katılımcılar	Sıklık
Evet	K24	1
Hayır	K1-K6, K8-K13, K16-K22, K25-K27	22
Ara sıra	K14	1
Düzenli değil	K7, K15	2
Yanıtsız	K23	1

Tablo 4 incelendiğinde sadece bir katılımcının (K24) kripto para piyasalarında düzenli nakit para yatırma ve çekme işlemleri yaptığını belirtmiştir. Diğer taraftan 22 katılımcı düzenli olarak kripto para alım satım yapmadıklarını belirtmiştir.

Yedinci sorunun yanıtları analiz edildiğinde sadece bir katılımcı (K26) haftada dört kez kripto para alım sattığını söylemiştir. Yılda birkaç kez kripto para alıp sattığını söyleyen beş katılımcı (K6, K7, K15, K20, K21) bulunurken ara sıra alım satım yaptığını K14 kodlu katılımcı bildirmiştir. Geriye kalan 20 katılımcı ise yapmadıklarını belirtmiştir.

Görüşme formunun sekizinci sorusunda katılımcılara kripto para alım satım sürecinde sıkıntı yaşayıp yaşamadıkları sorulmuştur. Soruya verilen yanıtlar Tablo 5'de özetlenmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların kripto para alım satım süreci sıkıntı yaşama durumları ve sıklık dağılımı

Yanıtlar	Katılımcılar	Sıklık
Evet	K10	1
Hayır	K6, K7, K14, K15, K20, K21, K23, K24, K26	9
İşlem yapmadığım için yaşamadım	K1- K5, K9, K11-K13, K16, K18, K22, K25, K27	14
Yanıtsız	K8, K17, K19	3

Tablo 5'e göre dokuz katılımcı sıkıntı yaşamadığını belirtmiştir. 14 katılımcı ise işlem yapmadığı için sıkıntı yaşamadığını belirtmiştir. K3 kodlu katılımcı işlem yapmadığı için yaşamadığını belirtirken K10 kodlu katılımcı "*Şimdiye kadar bir defa yaşadım*" şeklinde ifade etmiştir.

Dokuzuncu soruda katılımcılara kripto paralar hakkındaki yasal düzenlemeler hakkındaki düşünceleri sorulmuştur. Katılımcıların verdikleri yanıtlar analiz edilmiş ve Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Katılımcıların kripto para yasal düzenlemeleri hakkındaki görüşleri ve sıklık dağılımı

Kripto para bilgi düzeyi		Katılımcılar	Sıklık
Bilgim var	Yasal düzenlemeler yetersiz	K4-K7, K13, K15-K18, K24-K27	13
	Daha sert ve caydırıcı düzenlemeler gerekli	K2, K3, K23	3
Bilgim yok		K1, K8-K12, K14, K19-K22	11

Tablo 6 incelendiğinde 16 katılımcının yasal düzenlemeler hakkında bilgisinin olduğu görülmektedir. Bilgisi olan katılımcıların üç tanesi de daha sert ve caydırıcı düzenlemelerin gerekli olduğunu vurgulamışlardır. Diğer taraftan 13 katılımcı da yasal düzenlemelerin yetersiz olduğunu belirtmiştir. K18 kodlu katılımcı "*Bazı ülkelerde yasal düzenlemeler yapılırsa da Türkiye'de henüz bir düzenleme yok. ABD, Kanada ve Japonya bazı düzenlemeler yaptı ama hala o ülkelerde de ayrıntılarda eksiklikler var.*" olarak düşüncelerini paylaşmıştır.

Görüşme formunun onuncu sorusunda katılımcılara kripto paralar hakkında kaygılarının olup olmadığı sorulmuştur. Sadece beş katılımcı (K12, K15, K22, K26, K27) herhangi bir kaygısının olmadığını belirtmiştir. Geriye kalan 22 katılımcı konu hakkında kaygılarının olduğunu ifade etmişlerdir. K18 kodlu katılımcı bu durumu "*Yasal düzenlemelerin eksikliği ve merkezi olmamasından kaynaklı kaygılarım var.*" şeklinde açıklamıştır. K6 kodlu katılımcı da "*Güvenlik sistemlerinin devlet garantisinde olmamasından ve riskli olduğundan kaygılanıyorum.*" şeklinde kaygısını belirtmiştir.

On birinci soruda katılımcılardan kripto paralara güven düzeyleri için 1 en düşük, 10 en yüksek olmak üzere bir puan vermeleri istenmiş ve katılımcıların verdikleri puanlar Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Katılımcıların kripto para güven düzeyi puanları ve sıklık dağılımı

Puan	Katılımcılar	Sıklık
1	K1, K4, K8, K9, K15, K16, K19, K23, K25	9
2	K17	1
3	K5, K11, K27	3
4	K7, K18	2
5	K3, K6, K13, K14	4
6	K2, K10	2
7	K20	1
8	K21, K22, K24, K26	4
9	-	0
10	K12	1

Tablo 7 incelendiğinde 11 katılımcının kripto paraya güven düzeylerine 1 puan ile en düşük puanı verdiği görülmüştür. En yüksek güven puanına sahip tek katılımcı (K12) bulunmaktadır. Ayrıca tüm katılımcıların güven düzeyi puanlarının ortalaması alındığında 4,04 puan olduğu görülmüştür.

Görüşme formundaki on ikinci soruda katılımcılara kripto paranın geleceği hakkındaki düşünceleri sorulmuştur. Verilen yanıtlar incelenmiş, dört grupta toplandığı görülmüş ve Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Katılımcıların kripto paranın geleceği hakkındaki görüşleri ve sıklık dağılımı

Görüşler	Katılımcılar	Sıklık	
Geleceğin para birimi	K1, K3, K11, K14, K18, K22, K25, K26	8	
Sık kullanım	K2, K4, K5, K7, K17, K24	6	
Kripto para	trend	K15, K20	9
	değerli	K10, K12, K27	
	önemli	K6	
	kaçınılmaz	K13, K9, 21	
Yok olacak/kullanılmayacak	K8, K16, K23, K19	4	

Tablo 8 incelendiğinde katılımcıların sadece dört tanesi yok olacağını ya da kullanılmayacağını düşünmektedir. Kalan 23 katılımcı ise sık kullanılacak geleceğin para birimi olarak görüş bildirmişler ve kripto para için trend, değerli, önemli ve kaçınılmaz ifadelerini kullanmışlardır. K22 kodlu katılımcı bu görüşünü “*Kripto para gelecekte fiziksel paranın yerini alacaktır.*” şeklinde ifade ederken bir diğer katılımcı da (K16) yok olacağı yönünde tam karşıt bir görüş bildirmiştir.

On üçüncü soruda katılımcılara genel olarak kripto para dünyası hakkındaki düşünceleri sorulmuş ve verilen yanıtlar Tablo 9’da özetlenmiştir.

Tablo 9. Katılımcıların kripto para dünyası hakkındaki genel görüşleri ve sıklık dağılımı

Görüşler	Katılımcılar	Sıklık
Kullanışlı yatırım aracı	K3, K5, K10, K12, K13, K18, K21, K22, K25	9
Aktif kullanılacak araç	K14, K20, K24	3
Denetim uygulanması gerekli	K6, K7, K8, K17	4
Kişiliğime uygun değil	K1, K15	2
Bilinmez bir sistem	K16, K26, K27	3
Yasaklanması gerekli	K9	1
Olumsuz	K2, K4, K11, K23, K19	5

Tablo 9'a göre katılımcıların 12 tanesinin kripto para hakkındaki genel görüşü kullanışlı ve aktif kullanılacak bir araç olmasıdır. Dört katılımcı denetime vurgu yaparken üç katılımcı da bilinmez bir sistem olarak genel görüşlerini belirtmişlerdir. İki katılımcı ise kişiliğine uygun bulmamaktadır. Diğer taraftan beş katılımcı olumsuz görüş (olumsuz düşünüyorum, ilgilenmiyorum, yatırım aracı değil, güvenilir değil) bildirmiştir.

Görüşme formunun on dördüncü ve son sorusu metafor sorusudur. Katılımcılardan kripto parayı bir karakter, nesne veya hayvana benzetip nedenini açıklamaları istenmiştir. Katılımcıların tümü kripto para için bir benzetme yapmıştır. Yapılan benzetmeler kategoriler altında toplanmıştır ve Tablo 10'da görülmektedir.

Tablo 10. Katılımcıların kripto parayı benzettikleri metaforların kategorileri ve sıklık dağılımı

Kategoriler	Metaforlar	Toplam
Maden	Altın (5), Maden (3), Madenci (2)	10
Hayvan	Tavuk, Fil, Boğa, Sığırcık kuşu, Virüs	5
Finansal araç	Para (3), Hisse senedi	4
Hayali karakter	Ejderha, Tom ve Jerry, Casper, Cin	4
Nesne	Değerli marka, Nesne	2
Bitki	Ağaç, Limon	2

Tablo 10'daki metafor yanındaki parantez işareti içerisindeki sayılar kripto parayı bu metafora benzeten katılımcı sayısını göstermektedir. Örneğin, beş katılımcı kripto parayı altına benzetirken sadece bir katılımcı limona benzetmiştir. Tablo 10 incelendiğinde kripto paraya ilişkin metaforların 6 kategori altında toplandığı görülmektedir. Kategoriler incelendiğinde maden kategorisindeki metaforların altın, maden ve madenci olduğu görülmektedir. Beş katılımcı kripto parayı altına benzetirken üçer katılımcı da maden ve paraya benzetmişlerdir. İkinci sırada da beş metafor ile hayvan kategorisi bulunmaktadır. K1 kodlu katılımcı ejderhaya benzetmesini "Kazansan da kaybetse de kişinin bütçesine ateş saçıyor." şeklinde nedenini ifade ederken bir diğer katılımcı da (K26) sığırcık

kuşu benzetmesi için nedeni “İnsanların yalnızca imrenerek bakmak ya da uzak durmadan detaylıca incelemesi gerektiği için” olarak belirtmiştir. K18 kodlu virüs benzetmesinin nedeni de “Virüs gibi bazı ülkelerde canlı bazılarının da cansız ve hızlı çoğalıyor, kontrolsüz” şeklinde açıklamıştır.

3. SONUÇ VE ÖNERİLER

Kripto para birimi otomatik ve merkezi olmayan bir para birimi olup hükümetler tarafından basılan alışılmış para yönteminin yerine geçer. Kripto para birimi: kullanıcılar (bireyler), madenciler ve blok zinciri teknolojisi olmak üzere birbiriyle ilişkili üç ana unsura bağlıdır. Bu çalışmada bu üç ana unsurdan biri olan kullanıcılar incelenmiş ve kamu bilişim teknolojileri çalışanlarının kripto para ile ilgili bilgi düzeyleri ve görüşleri görüşmeler aracılığıyla ortaya çıkarılmıştır.

Katılımcılar kripto parayı dijital para veya sanal para birimi olarak tanımlamışlardır. Katılımcıların kripto para tanımlarında merkezi olmayan sistem, blok zinciri teknolojisi, şifreleme algoritmaları gibi kripto parayı tanımlayan özelliklerden bahsetmedikleri görülmüş olup kripto para tanımı hakkında çok sınırlı bilgiye sahip oldukları sonucuna varılabilir. Kullanıcıların bilişim teknolojileri alanında çalışıyor olmalarına rağmen kripto para biriminin nasıl çalıştığını bilmedikleri görülmüştür.

Bu bulgu kripto para bilgi düzeylerine vermiş oldukları yanıtlar ile de aynı paralelliktedir. 18 yarı yapılandırılmış görüşmedeki verileri kullanan Post, Smit ve Zoet (2018) de, kripto para yayılımını etkileyen 13 faktörden biri olarak kripto para hakkındaki bilgi eksikliği olarak vurgulamışlardır. Aynı benzer sonuçlara sahip diğer çalışmalarda da araştırmacılar kripto para kullanımını engelleyen faktörler arasında güvenlik, geliştirme hususları (örneğin, merkezi otoritenin olmaması), aracılığın ortadan kaldırılması ve bilgi eksikliğine dikkat çekmişlerdir (Ostern, 2018; Özden, 2020). Kullanıcılar kripto para birimi hakkında bilgi sahibi olursa ve işlem hızıyla birlikte hükümetlerine güvenirse, bu faktörler kripto para birimlerine olan güvenlerini olumlu yönde etkileyebilir.

Çalışmanın bir diğer bulgusu da diğer bulguları destekler nitelikte olup katılımcılar kripto para piyasalarında düzenli nakit para yatırma ve çekme işlemleri gerçekleştirmekte ve kripto paralar hakkında kaygıları bulunmaktadır. Alsancak (2020) da tüketicilerin ödeme yöntemi olarak kripto para kullanma düşünceleri ve tutumlarına yönelik yüksek lisans tez çalışmasında katılımcıların birçoğunun hakkında bilgi sahibi olduğu bir kripto paranın olduğunu ama kripto para piyasalarında işlem yapmadıklarını ve neredeyse tamamının online alışverişlerde herhangi bir kripto parayı kullanmadıklarını ortaya koymuştur (Alsancak, 2020).

Aynı paralellikte bir diğer bulgu da kripto paraya güvenmemeleridir. Güven puan ortalamasının 10 üzerinden sadece 4,04 olduğu görülmüştür. Aynı paralel sonuçlara ulaşan bir çalışmada Arli ve diğerleri (2021) ile Folkinshteyn ve Lennon (2016) tarafından yapılmıştır.

miştir. Kripto paranın benimsenmesini etkileyen faktörleri inceledikleri çalışmalarının sonucunda kullanıcıların mevzuat belirsizliği ve güvenlik konularında kaygılı olduklarını rapor etmişlerdir. Mosmer ve Başarır (2023) tarafından Türkiye’de yapılan bir çalışma sonuçları da bu çalışma ile aynı doğrultudadır. Diğer taraftan katılımcılar kripto paranın geleceği hakkında olumlu görüşler bildirmişler ve geleceğin para birimi, kaçınılmaz ve trend olacağını düşünmeleri ise dikkat çekicidir.

Çalışmanın bir diğer bulgusu da bilişim teknolojileri çalışanlarının kripto para hakkındaki yasal düzenlemeleri yetersiz bulmalarıdır. Teknolojilerin büyümesi ve değişimi hükümet düzenlemeleri ve yasal mevzuatlarla düzenlenmeli ve desteklenmelidir. Kripto para birimi 2009’dan beri mevcut olsa da hükümetler ve düzenleyiciler hala kripto para kullanımlarını yönetme yolları üzerinde çalışmaktadırlar. Tüketiciler ve işletmeler dolandırıcılık faaliyetlerinden korunmalı ve yasadışı kripto para kullanımlarıyla mücadele etmek için önleyici tedbirler uygulanmalıdır. Pek çok ülke ilerleme kaydetmesine rağmen bu süreç olması gerekenden yavaş ve tartışmalı devam etmektedir (George, 2023). Türkiye’de de Kripto Para Yasası hazırlık aşamasındadır (Kuşçu, 2023). Ku-Mahamud ve diğerleri (2019) de bugüne kadar Malezya Merkez Bankasının, blok zincir veya kripto para birimiyle ilgili herhangi bir kılavuz yayınlamadığını kullanıcıların ve özellikle de finansal kurumların, bu teknolojilerin benimsenmesinde çeşitli zorluklarla karşı karşıya kalmasına yol açtığına dikkat çekmişlerdir (Ku-Mahamud vd., 2019).

Çalışma sonucunda katılımcıların kripto para dünyası hakkındaki genel görüşlerinin sadece %44’ünün olumlu olduğu görülmüştür. Bilgi eksikliğinden dolayı katılımcılar kripto para birimini bilinmez (K16), riskli (K9), gerçekçi değil (K4), güvenilirmez (K8; K11, K15) olmakla eleştirmektedirler. Farkındalık eksikliği, insanların kripto paraya güvenmemesinin en büyük nedenlerinden biridir. Ayrıca kripto para endüstrisi, büyük ölçüde birkaç kötü aktörün eylemlerinden kaynaklanan itibar sorunlarıyla karşı karşıyadır. Bu sorunlar hızlı finansallaşmadan kaynaklansa da bunlar blok zincir teknolojisinin kendisinde var olan zayıflıklar kaynaklı değildir. Kripto paranın kullanıcılar gözündeki imajını iyileştirmek için piyasanın organize suçlardan uzaklaştırılması faydalı olabilir.

Bu çalışmanın bazı sınırlıkları bulunmaktadır. Çalışmanın tüm katılımcıları kamu çalışanları ile sınırlı olup diğer kurumların çalışanları araştırma kapsamına alınmamıştır. Ayrıca nitel araştırma yöntemi kullanılmış ve 27 katılımcı ile görüşmeler yapılmıştır. Gelecek araştırmalarda kamu kurumları yanında özel sektör çalışanlarının kripto para hakkındaki görüşleri araştırılabilir ve sonuçlar karşılaştırılabilir. Ayrıca nicel araştırma yöntemi ve anketler ile daha fazla katılımcıya ulaşılabilir. Buna ilaveten kripto para hakkındaki düşünceler demografik değişkenlere göre de incelenebilir.

Etik Beyanı: Yazarlar bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu yazar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Kamu Yönetimi ve Teknoloji Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk çalışmanın yazarına aittir.

Yazar Katkıları: Vildan ATEŞ ve Mustafa BOZDOğAN çalışmanın tamamında birlikte katkı sunmuŐtur.

ıkar Beyanı: Yazar ve herhangi bir kurum/ kuruluŐ arasında çıkar atıŐması yoktur.

TeŐekkür: Yayın sürecinde katkısı olan hakemlere teŐekkür ederiz.

Ethics Statement: The author declare that the ethical rules are followed in all preparation processes of this study. In the event of a contrary situation, the Journal of Public Administration and Technology has no responsibility and all responsibility belongs to the author of the study.

Author Contributions: Vildan ATEŞ and Mustafa BOZDOğAN have contributed to all parts and stages of the study.

Conflict of Interest: : There is no conflict of interest among the author and any institution.

Acknowledgement: We would like to thank the referees who contributed to the publication process.

KAYNAKÇA

- Alaeddin, O., & Altounjy, R. (2018). Trust, technology awareness and satisfaction effect into the intention to use cryptocurrency among Generation Z in Malaysia. *International Journal of Engineering & Technology*, 7(4.29), 8-10.
- Albayati, H., Kim, S. K., & Rho, J. J. (2020). Accepting financial transactions using blockchain technology and cryptocurrency: A customer perspective approach. *Technology in Society*, 62, 101320.
- Alsancak, C. B. (2020). *Tüketicilerin ödeme yöntemi olarak kripto para kullanımına yönelik tutumları üzerine bir araştırma* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Alzahrani, S., & Daim, T. U. (2019, August). *Analysis of the cryptocurrency adoption decision: Literature review*. In 2019 Portland International Conference on Management of Engineering and Technology (PICMET) 1-11.
- Angel, J. J., & McCabe, D. (2015). The ethics of payments: Paper, plastic, or Bitcoin? *Journal of Business Ethics*, 132(3), 603-611.
- Arlı, D., van Esch, P., Bakpayev, M., & Laurence, A. (2021). Do consumers really trust cryptocurrencies? *Marketing Intelligence & Planning*, 39(1), 74-90.
- Fauzi, M. A., Paiman, N., & Othman, Z. (2020). Bitcoin and cryptocurrency: Challenges, opportunities and future works. *The Journal of Asian Finance, Economics and Business (JAFEB)*, 7(8), 695-704.
- Folkinshteyn, D., & Lennon, M. (2016). Braving Bitcoin: A technology acceptance model (TAM) analysis. *Journal of Information Technology Case and Application Research*, 18(4), 220-249.
- George, K. (2023). Cryptocurrency Regulations Around the World. <https://www.investopedia.com/cryptocurrency-regulations-around-the-world-5202122>, Erişim Tarihi: 1.12.2023.
- Kaspersky.com. (2019) *Uncharted territory: why consumers are still wary about adopting cryptocurrency*, <https://www.kaspersky.com/blog/cryptocurrency-report-2019/>, Erişim tarihi: 15.11.2023.
- Kumari, V., Bala, P. K., & Chakraborty, S. (2023). An Empirical Study of User Adoption of Cryptocurrency Using Blockchain Technology: Analysing Role of Success Factors like Technology Awareness and Financial Literacy. *Journal of Theoretical and Applied Electronic Commerce Research*, 18(3), 1580-1600.

- Ku-Mahamud, K. R., Omar, M., Bakar, N. A. A., & Muraina, I. D. (2019). Awareness, trust, and adoption of blockchain technology and cryptocurrency among blockchain communities in Malaysia. *International Journal on Advanced Science, Engineering & Information Technology*, 9(4), 1217-1222.
- Mosmer, S., & Başarıç, Ç. (2023). Türkiye'deki bireysel kripto para yatırımcılarının kripto paralara yaklaşımları. *The Journal of International Scientific Researches*, 8(1), 46-63.
- Ostern, N. (2018). Do you trust a trust-free transaction? Toward a trust framework model for blockchain technology. *Thirty-Ninth International Conference on Information Systems, San Francisco*
- Özden, C. (2021). *Kripto paranın tüketici kabulü: Bilgi miktarı, güven ve riskin teknoloji kabul modeline entegrasyonu* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, Türkiye.
- Prados-Castillo, J. F., Guaita Martínez, J. M., Zielińska, A., & Gorgues Comas, D. (2023). A Review of Blockchain Technology Adoption in the Tourism Industry from a Sustainability Perspective. *Journal of Theoretical and Applied Electronic Commerce Research*, 18(2), 814-830.
- Post, R., Smit, K., & Zoet, M. (2018). Identifying factors affecting blockchain technology diffusion. *Twenty-fourth Americas Conference on Information Systems, New Orleans, 2018*
- Shahzad, F., Xiu, G., Wang, J., & Shahbaz, M. (2018). An empirical investigation on the adoption of cryptocurrencies among the people of mainland China. *Technology in Society*, 55, 33-40.
- Söilen, K. S., & Benhayoun, L. (2021). Household acceptance of central bank digital currency: the role of institutional trust. *International Journal of Bank Marketing*, 40(1), 172-196.
- Tenny, S., Brannan, J. M., & Brannan, G. D. (2017). Qualitative study. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK470395/#:~:text=Qualitative%20research%20is%20a%20type,well%20as%20further%20investigate%20and>, Erişim Tarihi: 25.10.2023.
- Venter, H. (2016). Digital currency—A case for standard-setting activity. *A perspective by the Australian Accounting Standards Board (AASB)*.